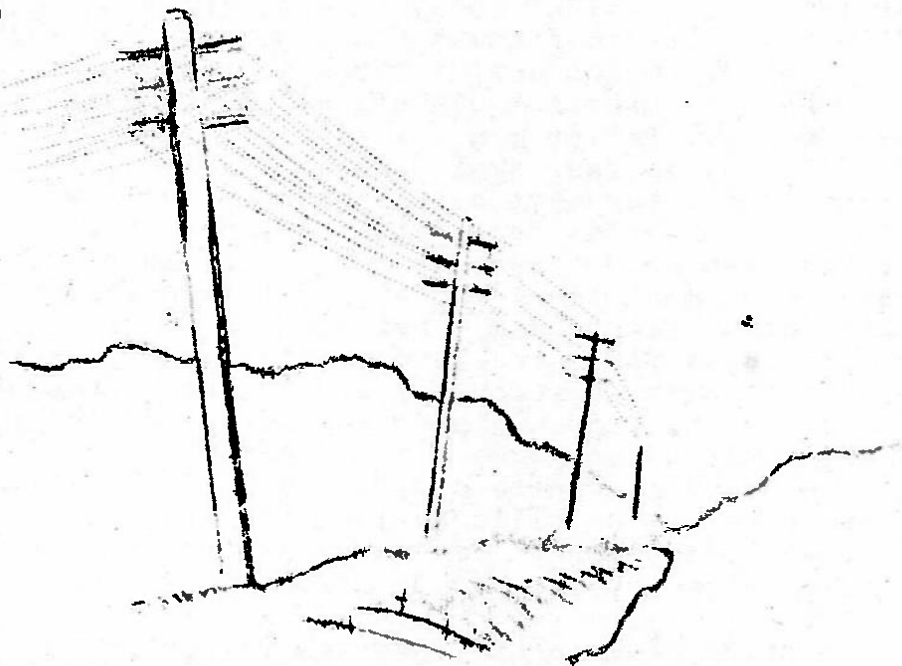

FRIKJØPET OG FRED

NR. 15 (32)

1945 (2. Årg)

To talende taler

1905

"NU GJELDER DET Å HOLDE SAMMEN!"

Bjørnson til Michelsen.

"NU GJELDER DET Å HOLDE KJEFT!"

Michelsen til Bjørnson.

1945

N Å G J E L D E R D E T B E G G E D E L E R.!

LØSMUNNET SNAKK GIR STØRRE MAKT TIL GESTAPO. HVIS DU VIL KUTTE GESTAPOS FORSYNINGSLINJER, SÅ SKAL DU FØLGE BJØRNSONS OG MICHELSENS ORD. LØSMUNNET SNAKK ER GESTAPOS BESTE FORSYNINGSLINJE. VÆR MED I FRAMSTÅTET! ANGRIP GESTAPO! TAUSHET KAN OGSÅ VÆRE KRIGSINNSATS!

Gang på gang er det blitt innskjerpet både fra London og fra Hjemmefrontens Ledelse, hvor farlig det er å snakke i utide. Det er trist at det skal være nødvendig å gjenta dette, det er da så innlysende at alle burde kunne forstå det med en gang. Men det later til at enkelte mennesker tror de gjør seg interessante ved å vise at de har rede på et eller annet, og de forstår ikke at de derved bare viser at de ennå ikke - tross 5 års krig - er blitt voksne, ansvarsbevisste mennesker. Krigens siste del vil sikkert kreve menneskeliv, - la oss ikke øke antallet ved ufer-siktig snakk. Det er alltid bittert når vi mister noen av våre landsmenn, men det er ennå bitrere når det kunne vært unngått.

Får du mistanke om at det foregår noe hos din nabo eller din kollega, så hold dine tanker for deg selv. Gi ikke snakket anledning til å spre seg. Vi trenger alle våre krefter til sluttoppgjøret. Nyssgjerrighet og tankeløshet må ikke få lov til å svekke vår kraft.

*

SVENSK HJELP TIL NORGE

Hvordan vil utviklingen bli i Norge? Skal det bli et nytt Finnmark? Vi vet det ikke. Vi vet bare at muligheten er der. Hvis tyskerne sett igang en siste meningsløs kamp og ødeleggelse i Norge, selv om den organiserte motstand i Tyskland er slått ned, da er det lite sannsynlig at vi ved egen hjelp kan få stanset dem tidnok. Våre allierte vil neppe rekke fram i tide, en landgang i Norge vil kreve omfattende forberedelser. Det er bare en makt som sikkert vil ha mulighet for å rekke fram tidnok, - Sverige. Det er mennesker her i landet som reagerer mot at vi i krigens aller siste fase skal "reddes" av et nøytralt land. Men disse mennesker har neppe forstått situasjonens alvor. Hvis hele vårt land trues med en ødeleggelse som den i Finnmark, må man sette den slags hensyn til side. Dessuten er det ikke sannsynlig at Sverige vil komme med en moralsk overlegen mine for å "rydde opp" i Norge. Svenskene vet at vi har kjempet mot en fiende som - hvis den hadde seiret - ville vært en dødelig fiende også for deres land. Sverige har også interesse av at Norge ikke blir en ruinhaug, og Nordens økonomiske stilling dermed vesentlig forringet. London skal ha uttalt at en inngripen fra Sveriges side i en slik situasjon ikke vil bli betraktet som et forsøk på i siste øyeblikk å komme på "rette side", men som en nødvendig hjelpeaksjon for å hindre at et av de allierte land skal bli ødelagt i krigens aller siste fase. - Forutsetningen for en svensk aksjon er selvfølgelig at den skjer i nøye samarbeide med de norske myndigheter og den allierte overkommando.

Hvordan er så stemningen i Sverige for svensk aksjon? Flere ledende aviser - med Dagens Nyheter og Göteborgs Handels- og Sjöfartstidning i spissen - hevder at Sverige må være beredt til å intervensjonere for å stanse tyskernes ødeleggelser og hindre at de trekker Norge med seg i dragsuget. Biskop Aulén som må ansees som den svenske kirkes talerør, har i humanitetens navn tatt kraftig til orde for øket svensk beredskap med sikte på intervensjon i Norge hvis terroren økes, og tanken har fått tilslutning fra framskutte politikere som Fredrik Ström og Yngve Larsson. Men det er også sterke krefter i svensk politikk som vil holde igjen lengst mulig, og derfor kan håren komme for sent.

I alle tilfelle kan vi regne med svensk frivillig hjelp. Fra Stockholm meldtes 7/4 at ifølge "Expressen" har den svenske regjering gitt tillatelse til å opprette et korps av svenske frivillige til Norge for å kjempe mot tyskerne. Svensk-norske foreninger har åpnet rekrutteringskontorer i Sverige. Den svenske frivillighjelpen vil sikkert bli en viktig faktor. Frivilligkorpset er ikke særlig stort for øyeblikket, men slik som stemningen er i Sverige, er det sannsynlig de vil få mange med seg den dag det ble kjent at Norge var i ytterste nød. Det er allikevel et spørsmål om det ville bli mange nok, og om alt er så forberedt at de ville komme hurtig nok. Dessuten må en huske på at tyskerne kanskje ikke betrakter frivilligkorpset som noen direkte trussel, men dersom de visste at hele den svenske krigsmakten ville rykke over grensen i det øyeblikk de begynte sine herjinger, vil dette kunne virke som en brems på dem.

Vi behøver ikke være i tvil om stemningen i Sverige og viljen til å hjelpe oss når døden truer oss. Spørsmålet er om det svenske folk har evnen til å forestille seg hva som kan komme til å skje i Norge, så de tar de nødvendige forholdsregler, - med andre ord: om den svenske krigsmakten er beredt. Ellers kan den komme for sent. Og som Torelv Skaneved sa: Hurtig hjelp er dobbelt hjelp.

*

Vi har fått tilsendt følgende artikkel:

TRANSPORTSLAGET I NORGE.

Da den tyske front i Finnland brøt sammen i september 1944, begynte tyskerne å trekke sine tropper på dette frontavenitt tilbake. Den eneste vei som kunne brukes, var gjennom Norge. Det var av stor betydning for de allierte at troppene fra Finnland og Norge ikke kom tidnok fram til hovedfrontene i øst og vest. Den allierte overkommando gav der-

for hjemmestyrkene i Danmark og Norge forskjellige angrepsordrer som alle hadde til hensikt å vanskeliggjøre de tyske troppetransporter. Samtidig ble allierte stridskrefter også satt inn, og transportslaget i Danmark og Norge var dermed en realitet. De allierte har i Norge vesentlig satt inn avdelinger av flåten og flyvåpnet som særlig har konsentrert sine angrep mot den fiendtlige skipsfart. Gjennom en rekke vellykte aksjoner er mange skip blitt senket, havner ødelagt og miner lagt. Disse angrep har dels ødelagt og sinket de tyske transporter, dels gjort at tyskerne har vært nødt til å foreta tilbaketrekningen over land. Ved at tyskerne delvis ble drevet bort fra sjøen, er de blitt ytterligere sinket, og dessuten har det vært lettere for hjemmestyrkene å ramme dem.

I august 1944 fikk de norske hjemmestyrker ordre om å angripe de tyske lagre av bensin og olje. Disse angrep som sto i nær tilknytning til den intense allierte bombing av tyske oljeraffinerier og anlegg for syntetisk bensin, var det første alvorlige slag som hjemmestyrkene rettet mot de tyske tilbaketrekningsplaner. Gjennom en rekke dristige aksjoner ble mesteparten av tyske lagre av olje og bensin i Norge ødelagt. Bare på en dag, nemlig 18. august, ble det i Østfold foretatt ikke mindre enn 5 større angrep mot drivstofflagre. Særlig effektiv var sprengningen av oljetanken i Soon, hvor 400.000 liter olje brant opp. I alt regner en med at aksjonene i august kostet tyskerne 7.500.000 liter olje og 800.000 liter bensin. Etter at hovedlagrene var ødelagt, var det naturlig at tyskerne samlet sammen det lille de hadde igjen i landet, i lagre som ble satt under meget sterk bevoktning. Men dette hindret allikevel ikke hjemmestyrkenes angrep. De fortsatte med utrettelig seighet hele tiden og ble dristigere og dristigere etterhvert som tyskerne's vakthold ble forsterket. Det siste større angrep var sprengningen av lageret i Schwensensgate i Oslo den 23. januar i år, hvor 360.000 liter spesialolje brant opp for tyskerne.

Den neste fase i transportslaget ble innledet ved hjemmestyrkenes angrep på viktige tyske lagre og bilverksteder som sto i fiendens tjeneste. Det ville vært dårlig økonomi om hjemmestyrkene skulle angrepet og ødelagt alle tyske biler i landet. Så nedslitt som det tyske rullende materiell nå er, var det langt mer effektivt å ødelegge de viktigste tyske verkstedene som var blitt av vital betydning for fienden. Aksjonen mot bilverkstedene var naturlig nok konsentrert til Oslo-området hvor de største og viktigste verkstedene lå. I alt ble mellom 50 og 60 viktige lagre eller verksteder sprengt i luften bare i dette området i løpet av månedene fra oktober 1944 til mars 1945.

En spesiell omtale fortjener aksjonene mot de tyske beholdninger av kulelagre i Norge. Selv om disse aksjoner vesentlig må sees i sammenheng med den allierte bombing av kulelagerfabrikker i Tyskland, så fikk de også stor betydning for transportslaget. Det tyske hovedlager på 50 tonn ble ødelagt ved en stor brand i Oslo den 27. november ifjor. Men også de mindre tyske beholdninger utover landet ble angrepet. På 4 dager ble det således i Larvik ødelagt 6 lagre av kulelager. Men da hadde tyskerne heller ikke flere beholdninger igjen i byen.

Hjemmestyrkene har også forsøkt å lamme den tyske skipsfart i de norske farvann. Det sier seg selv at dette kanskje er den viktigste oppgave hjemmestyrkene har tatt på seg. Og allikevel har de oppnådd betydelige resultater. Dels har disse angrepene vært rettet mot skipsverksteder og lagre av reparasjonsmateriell, men dels har de også vært foretatt mot fiendtlige skip. Skipsverkstedene i Bergen og Porsgrunn ble således satt ut av drift for lengere tid ved sprengning av transformatorene.

Skipssabotasjen vitner om den gode utdanning og den utrolige dristighet hjemmestyrkene nå er i besiddelse av. Det er nok å nevne senkningen av den nybygde jager på Hortens havn ifjor høst, og aksjonene mot Akker og Nylands mekaniske verksteder den 23. november da 6 skip på over 50.000 tonn ble ødelagt sammen med den lille dokken og den store kranen. Og allikevel har vi ikke nevnt den dristigste aksjonen: senkningen av det store, full-lastede troppetransportskip "Donau" natt til 17. januar i år. Under oppholdet i Oslo hadde skipet den sterkeste vakt tyskerne kunne stable på benene, og de kunne ikke tenke seg muligheten av at sabotører kunne nærme seg skipet uten å bli oppdaget. Allikevel greidde

hjemmestyrkene å plasere sine ladninger. Samme natt ble også troppet "Rolandseck" og noen mindre båter på Oslo havn ødelagt. En annen aksgjøn som også bør nevnes, var kapringen av 11 slepebåter og en beringebåt den 8. februar i år i Moss og Fredrikstad. Båtene ble som bekjent ført til svensk havn.

De første angrep på den tyske jernbanetrafikk i Norge ble foretatt av norske fallskjermsoldater i samarbeid med hjemmestyrkene. Disse angrep begynte i midten av desember ifjor og har fortsatt like til det siste. De har vært rettet mot viktige nord-sydgående baner: Nordlandsbanen, Dovrebanen og Rørosbanen. Angrepene har pågått hele tiden og har ofte vært meget intense. Natten til 31. desember var det således nesten 400 skinnebrudd på Rørosbanen. Foruten skinnene er det særlig broer som er blitt ødelagt.

I mars 1945 fikk så hjemmestyrkene i det sydlige Norge ordre om å bryte den fiendtlige jernbanetrafikk på Østfoldbanen, Vestfoldbanen og Sørlandsbanen. Angrepene på disse 3 baner ble koordinert og begynte natten til 15. mars. Det ble en natt som både vi og tyskerne sent vil glemme. Angrepene stoppet all trafikk på disse baner i lengere tid og var samtidig en mektig demonstrasjon av hjemmestyrkenes kampkraft. Tyskerne ble helt lamslått, og den alminnelige oppfatning var at nå ville invasjonen av Norge komme. Så overveldende hadde aksjonene vært. I alt regner en med at det denne ene natten ble foretatt omkring 850 sprengninger mot jernbanen, deriblant ødeleggelsen av den tyske jernbaneadministrasjonen i Oslo og sprengningen av mange større broer.

Etterhvert fikk tyskerne utbedret skadene, og hjemmestyrkene begynte nye aksjoner mot fiendens jernbanetrafikk. Slik er stillingen idag. Transportslaget går videre, og hjemmestyrkene fortsetter sine angrep på alle fronter for å sinke de tyske troppetransporter.

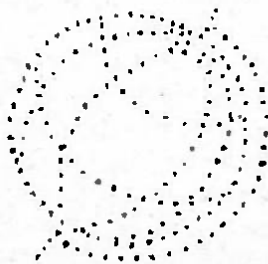
Hvilke resultater kan så hjemmestyrkene se tilbake på i transportslaget i Norge? De har ikke kunnet forhindre at tyske tropper har nådd Tyskland på sin vei gjennom Norge. Men det har heller ikke vært oppgaven, for det er ingen som har ventet at de skulle gjøre det. Hva de derimot har gjort, er å forsinke de tyske troppene slik at det fremdeles står 200.000 menn i Norge. Idag, da de allierte armeer stormer inn i Tyskland fra øst og vest, må disse divisjoner stå som passive tilskuere til det store sammenbruddet. De kan ikke utsette Tysklands nederlag. De kommer for sent.

Disse resultater har hjemmestyrkene selvsagt ikke oppnådd uten tap. Hvor smertelige disse tap enn er, så er de minimale i forhold til de resultater som er oppnådd og de styrker som er satt inn. I alt har hjemmestyrkene hittil foretatt omtrent 870 angrep i transportslaget. En regner med at bare natten til 15. mars var nesten 1000 mann med i aksjonene mot jernbanene. Hertil kommer alle de som deltok i planleggingen av angrepene. Og organisasjonene er ikke blitt svekket ved innsatsen, men tvertimot styrket ved den erfaring som er vunnet ved et halvt års krigføring.

Trenede, velutrustede og fulle av kampiver står hjemmestyrkene idag klar til den endelige innsats.

*

F R A V E R D E N S

F R E S S E N

ENGLANDS HANDELSPROBLEM ETTER KRIGEN.

(Av Sir Arthur Salter i Nyheter från Storbritannia)

Utenrikshandelen er en av Storbritannias største bekymringer. Hvis hele problemet var at tilvirkningen av varer for eksport gir beskjef-

gelse til britiske arbeidere, så kunne disse arbeidere - med noe tap - lage varer for det innenlandske marked istedet. Hvis problemet var at man kan lage endel ting bedre og billigere her og andre ting i utlandet, så kunne man også i dette tilfelle - med noe tap - lage varene for hjemmemarkedet. I begge tilfeller ville forskjellen bare være mellom en lavere og en høyere levestandard. Men det forholder seg ikke slik. For oss er eksporten en nødvendighet. Vi er en liten zy ved stor industribefolkning, og kan hverken produsere tilstrekkelig matvarer for vårt folk eller råvarer for vår industri. Vi må importere begge deler fra oversjøiske land, og dette kan vi bare gjøre ved å eksportere varer til like stor verdi. I tiden mellom de to kriger betalte vi vår import dels ved å selge varer og dels ved inntekter av gamle investeringer. Men under krigen har vi gjort slutt på mange av våre beste investeringer i utlandet til en verdi av ett tusen mill. pund sterling, og dertil har vi satt oss i gjeld til utlandet. Andre land har naturligvis pådratt seg stor innenlandsk gjeld, dvs. tatt krigslån av sine egne borgere. Dette betyr større skatter, men minsker ikke hva landet som helhet kan produsere og konsumere. Vi kommer til å slutte denne krigen som en låntagernasjon for første gang. Derfor må vi selge like meget som vi kjøper, og det betyr at vi må selge 50 % mer industrivarer enn før krigen.

Kan vi regne med dette? La oss huske på at forandringen i Storbritannias stilling er allvorlig også for andre land. Vi trenger å innføre matvarer og råvarer fra oversjøiske land. De land som frambringer disse varer, trenger i like høy grad å finne kunder, og de har ikke råd til å miste det britiske marked eller en stor del av det. For øyeblikket råder mangel på matvarer og råvarer, men denne mangel kommer ikke til å fortsette ubegrenset. Mellomkrigstiden viser at produsenter av disse varer har like stor grunn som industrilandene til å frykte for at de skal miste markeder og at prisene skal falle. Intet land kan få større inntekter fra utlandet enn det forbruker der uten å investere forskjellen utenlands. Men slutten av 1920-tallet viste at det er en grense for hvor meget man trygt kan investere utenlands. Når man har passert denne grensen, må eksportnasjonen enten selge mindre eller kjøpe mere - selv om den må kjøpe ting som kan lages like bra i hjemlandet. Storbritannias problem er derfor et verdensproblem, og det ligger i andre lands interesse å gjøre det mulig for brittene å løse det. Men vi må selv gjøre hovedanstrengelsen.

I de første år blir vanskeligheten med eksporten ikke å finne markeder, men å produsere varer. Industriieren som lett kan selge sine varer hjemme, fristes til ikke å gjøre seg det besvær å finne utenlandske kunder, men det er viktig at han hjelper landet å bygge opp den nødvendige utenrikshandelen. Likevel må vi en tid importere råvarer og utstyr ved å låne ennå mer. Bare på denne måten kan vi få igang våre industrier hurtig, gjøre dem effektive og hope senere å komme på rett kjøp.

Men det interessante spørsmål er: Hvor omfattende blir vår utenrikshandel etterpå, og hvilken handelspolitikk kommer vi til å føre? Blir det et flersidig eller et tosidig system? Det flersidige systemet innebærer at en eksportør fritt kan bruke det han tjener i hvilket som helst annet land. Til dette kreves temmelig stabile vekselkursen mellom de nasjonale valutaer, og Bretton Woods-konferansen hadde til oppgave å muliggjøre dette. Det tosidige systemet innebærer at når et land kjøper av et annet, må dette bruke de penger det får inn til å kjøpe fra det første landet. Når det første (det flersidige) system fungerer, utvides hele verdenshandelen. Let øker størrelsen av den kaken som skal deles mellom alle. Men det har visse mulige, men ikke uungåelige ulemper: Det kan føre til at en depresjon som oppstår i ett land, hurtig spres til mange andre land. Det kan føre til at luksusvarer importeres på bekostning av nødvendighetsartikler. Det kan hindre tiltak som skal trengs fullstendig og stabil beskjeftigelse. Det offisielle britiske standpunkt er at vi ønsker så flersidig handel som mulig. Men vi må eksportere tilstrekkelig til å kunne betale vår nødvendige import. Vi må ha frihet til å vedta åtgjerder som kommer til å holde våre industrier og borgere fullt beskjeftigede. Og arbeidet for å nå dette kommer kanskje til å tvinge oss til å prøve det tosidige systemet. Hvis dette blir nødvendig, vil det bare være den

nest beste løsningen for oss og de andre landene. Vi kommer til å innta bare mindre og tvinges til å produsere hjemme mange ting som kunne fra stilles mere økonomisk utenlands. Vi kommer til å klare oss dårligere - og andre kommer til å klare seg dårligere - enn om det lykkes for dem og oss å få et flersidig system til å fungere bra, og vi vil komme inn i økonomiske konflikter som vil gjøre de politiske problemene vanskeligere. Dette er det viktigste spørsmål som vår utenrikshandel står overfor. Likvelet er ikke svaret gitt. Meget beror på om vi kan høyne effektiviteten i våre industrier med like stort hell som da det gjaldt å legge den om til krigsproduksjon. Meget beror på våre kunders og konkurrenters kommersielle og finansielle politikk. Vi kommer sikkert til å selge så meget til utlandet at vi kan betale for de importvarer som vi må ha for å holde våre industrier igang. Det som er usikkert, er om dette handelsbytte kommer til å få den omfatning som gagnar oss og andre mest.

*

FRANKRIKE

(Fra britisk presse)

Frankrike er blitt utarmet på nesten alt under den tyske okkupasjonen. Daily Telegraph meddeler at 3000 km jernbaneskinner, 10% av alle stasjonsplattformer, 3.125 jernbanebroer og 15 av de viktigste skiftestreker var ødelagt eller ute av funksjon da landet ble befrikk. 6000 lokomotiver er nå i drift mot 16.000 før krigen, men mange er helt engasjert i militærtransporter. Antallet godsvogner - før krigen ca. 500 - er gått ned til mindre enn det halve, og en stor del av disse er helt utslitt. Motorkjøretøyer er redusert til det halve, gummisituasjonen er fortvilet og reservedeler nesten ikke å oppdrive. Men trass i veldige vansker bygges det nå biler i Frankrike. 3 måneder etter befrielsen var produksjonen nede i 33 biler pr. måned, men alt i desember hadde den steget til 1000. Men transportvansker og mangel på råstoffer har gjort Frankrike til et industrielt dødt land. Arbeidsløsheten er stor. Den franske handelstonnasje er blitt redusert med 2/3. De største av de gjenværende skip er gått inn i den allierte skipsfartspool. Siden 1939 er mer enn 1,5 mill. hus blitt ødelagt. Mange steder ligger jordbruket nede av mangel på gjødningsstoffer og redskaper. Vinproduksjonen er gått ned med 50%. Observer forteller at i oktober svarte matvarene til 1722 kalorier, og i desember var tallet sunket til 1418. Et mennske som ligger stille i sin seng, trenger 1700 kalorier, og en som arbeider trenger 3000. Underernæringen av barna kommer til å ha leie ettervirkninger i et årtall framover.

Times skriver at 5te-kolonne er et betydelig element i Frankrike. De som tidligere var enige i Petains linje, er fiendtlig innstillet mot hele motstandsbevegelsen, da de er redde for at dens reformer vil true deres personlige maktstilling i samfunnet. Dette vil så igjen gjøre hele motstandsbevegelsen mere yiterliggående. De ca. 600 embetsmenn som har hånd om rettsoppgjøret med forræderne, har over 50.000 saker de skal gjennomgå. Hvis de uskyldige blant de arresterte kommer til å sitte i måneder før deres sak blir prøvet, kommer de til å nære et glødende hat til det nye regime, og vil uten tvil øke flokken av dem som motarbeider eller saboterer det betydelig. Times hevder at regjeringen må slå kraftig til blant de rike og mektige som har vært drivkraften i samarbeide med tyskerne, og derved vise folket at den vil virkelig gjøre dets bestemte ønske om drastiske økonomiske reformer særlig i industrien.

Manchester Guardian hevder at den andre situasjon i Frankrike er kommet i en ny fase i og med en artikkel i COMBAT, som under okkupasjonen var et av de hemmelige ledende organer for den nærmest upolitiske del av motstandsfronten, og nå er legalt organ for nettopp denne fløy, folk som tidligere ikke har gjort seg hørt i politikken. Combat protesterer skarpt mot regjeringens tendens til å utsette alle reformer med henvisning til at krigføringen krever nasjonal enighet. Da de Gaulle kom hjem fra Moskva med den russisk-franske pakt, sluttet kommunistene opp om hãm. Combat går til felts både mot regjeringen og kommunistene, og krever at en straks skal innlede en sosialisering av kredittvesenet og nøkkelindustriene. Kommunistenes støtte av de Gaulles politikk fikk forhandlingene mellom den kommunistiske Nasjonalfront og den mer uavhengige

Motstandsbevegelse for nasjonalt frie til å strande. Motstandsbeve-
gelsen gjør mektige forsøk på å konstituere seg som parti med den hen-
sikt å erobre rollen fra kommunistene som de reforminnstilte arbeide-
res spesielle parti. Combats holdning bør ikke tas som klar opposisjon
til regjeringen, men som et forsøk av bestemtste slag på å endre regje-
ringens kurs.

Manchester Guardian behandler også rettergangen mot nazister og sam-
arbeidsmenn. For hvert rettsdistrikt er det opprettet en spesialdomstol
hvor grupper på 4 jurymenn fungerer etter tur sammen med en offentlig
juridisk person. 30 til 90 kjennelser avses om dagen. Men de forskjelli-
ge domstolars avgjørelser viser store kontraster. For å få mer klarhet
i avgjørelser og skape et grunnlag for disse skal nå Petain dømmes av
en særlig høy spesialdomstol så man får en definisjon på hans forbytel-
se. (Rettsforhandlingene er fastsatt til 17.mai, og Petain er på vei
til Frankrike for å møte for domstolen) Rettergangen har vist franskmenn-
ene svakheten ved deres rettsvesen, og drastiske reformer er under for-
beredelse.

Ifølge Daily Telegraph begynte en t nærmeelse mellom Frankrike og
Italia ikke lenge etter våpenstillstanden sept.1943. Økonomisk samarbei-
de vil være av størst betydning for de 2 land: Frankrike trenger den
italienske arbeidskraft og Italia har bruk for tilførsler fra Frankrike.
Mussolinis krav på Korsika, Niza og Savoyen er aldri blitt tatt alvorlig
i Italia. Det eneste politiske problem mellom de 2 land finnes ikke ved
deres ländegrenser, men i Nordafrika: Halvdelen av den europeiske befolk-
ningen i Tunis er italiensk.

New Statesman sier om Frankrikes forhold til sine allierte: Trass i
amerikanernes veldige andel i landets befrielse, er ikke den amerikanske
soldaten særlig populær. Overfor Sovjet eksisterer ingen objektiv opini-
on. Rikfolk har ikke moderert sitt hat, mens andre er helt ukritiske. Pakten
ble hilst med glede. Men det vil neppe bli betydelige økonomiske forbind-
elser mellom Frankrike og Sovjet, og utenrikspolitikken etter krigen vil
utformes mer av økonomiske enn av strategiske hensyn. Forholdet til
England er meget vennskapelig, men politikken i Grekenland skapte mistro.
British Council har åpnet en egen avdeling i Paris, hvis hovedoppgave
er å klarlegge for franskmennene hvilke planer engelskemennene har for
framtiden m.h.t. sosial sikkerhet, full beskjeftigelse, kontroll av penge-
plaseringer o.a. Korrespondenten slutter med å si: Frankrikes forhold
til England vil avhenge av om vi i Frankrike blir kjent som bankenes og
trustenes folk, eller som det folk som har fostret emn som Beveridge
og reformøkonomen Keynes.

*

JAPANS MOTSTANDSKRAFT.

(Fra Foreign Affairs, New York, gjengitt i Fremtiden)

En nasjons kampevne avhenger både av moralske og materielle faktorer.
Når vi vil bedømme Japans muligheter for å holde ut, må vi ta hensyn til
begge, både til japanernes tro og hensikter og til deres maktmidler.

Uansett visst har de områder som Japan har erobret, en overflod av
de viktige råstoffer som Japan savner. Men disse må først utvinnes, og
det er tvilsomt om japanerne hittil har hatt så meget glede av dem. Det
er mange ting vi ikke vet når vi skal bedømme Japans styrke. Vi har ikke
kjennskap til Japans forråd av visse uunnværlige materialer da det angrep
Amerika, og vi vet heller ikke hvor meget av disse forråd som er gått
med under operasjonene hittil og hvor meget som er blitt fornyet fra de
erobrede land. Vi kan bare gjette. M.h.t. oljen vet vi at Japan før kri-
gen bare fikk ca. 10% av sitt normale forbruk fra hjemproduksjonen, heri
iberegnet den manchuriske skifferoljen. Importen ble stanset noen måneder
før Pearl Harbor. Man går ut fra at Japan lå inne med forråd som svarte
til 18 måneders normalforbruk. Selv om det dessuten kan være gjemt endel
i underjordiske tankanlegg, er nok dette skjønn riktig, stort sett. Japan
har gjort store og iherdige anstrengelser for å fremme produksjonen på
de felter det råder over, men uten særlig hell. Oljefeltene i hollandsk
India var et av Japans viktigste mål, og disse ble besatt på et tidlig
tidspunkt. Men selskapenes funksjonerer foretok først så grundige ødelegg-

gelsler at eierne selv mente det ville ta år før produksjonen ble normal igjen, forutsatt at man hadde fri adgang til å skaffe maskiner, hvilket japanerne ikke har. De har vel neppe kunnet oppdrive nok materiale og produksjonskapasitet til å gjenoppbygge bare ett av de to anlegg. For sikkerhets skyld har de allierte bombet begge anleggene gjentagne ganger. Meget tyder på at japanerne lider under mangel på bensin og ennå i stor utstrekning er henvist til sitt gamle forråd. Bensin er strengt rasjonert, men frigis stadig til militære formål og til trening.

Japan eier en overflod av kull, civilisasjonens slave. Allt i 1938 stanset Japan eksporten, men fortsatte importen, og øket således sine lagre med nesten 3 mill. tonn årlig. Produksjonen i Manchuriet og Korea ble øket, og fra Kailan i Kina fikk det 2 mill. tonn ekstra om året. Dessuten er vannkraften blitt betydelig utvidet i de siste år. Allikevel har det vært mangel på elektrisitet og kull like siden 1938. Høyst sannsynlig er kull rasjonert. I alle besatte områder hersker det en alvorlig kullmangel, som japanerne enten ikke har hatt evne eller vilje til å overvinne. I selve Japan kan riktignok kullmangelen være generende, men den er aldri blitt katastrofal.

Sannsynligvis klarte Japan å øke stålproduksjonen endel innen krigen. Som bekjent eier ikke Japan meget jernmalm, og allerede før krigen ble det drevet bøvdrift i de fattige leiene. Den japanske stålindustrien var nesten helt og holdent henvist til innførselen av gammelt jern, råjern og jernmalm. Importen er nå nesten fullstendig stanset, bortsett fra at man systematisk har plyndret de besatte land for gammelt jern. Ved krigsutbruddet anslo man Japans årsproduksjon til 7,8 mill. tonn og forrådene av gammelt jern til 11 mill. tonn. Nasjonalprogrammet krevet en årsproduksjon på 10 mill. tonn. Allerede i 1936 ble man klar over det farlige ved å være avhengig av gammelt jern, og forbudet mot å opprette nye høyovner ble opphevet. Likevel er det tvilsomt om produksjonen noensinne har nådd 10 mill. tonn.

Manchuriet er kanskje blitt Japans viktigste kilde både for malm og råjern. Japanerne har forbedret driften der, men likevel er det neppe riktig å tro at stålproduksjonen som helhet er steget meget. Derimot har krigen ganske sikkert medført stor stigning i forbruket.

I årene før krigen produserte Japan ca. 70.000 tonn kobber eller nok til eget forbruk. Like før krigen kjøpte de like meget utenfra, særlig fra USA. I de siste år før krigen kjøpte de også nok malm og malmkonsentrat fra Canada, Chile og Filippinene til å sette sine egne høyovner istand til å presse produksjonen iværet til 100.000 tonn om året. Det meste ble sikkert opplagret.

Det drives store anstrengelser for å fremme produksjonen av næringsmidler i selve Japan. Men så vidt man kan skjønne er det mangelen på skip som er mest følelig. Dette skyldes både vanskeligheter med stål og med faglært arbeidskraft. Foruten mangel på forskjellige materialer er det overalt mangel på arbeidskraft. Dette kan lett bli en kritisk faktor under krigen. I de erobrede land har japanerne desorganisert industrien, fjernet de menn som forsto seg på saken, og har aldri siden fått hjulene i sving igjen. Dette fører til stadig større nød for de erobrede nasjoner, og øker deres hat til japanerne.

Til-tross for sin høye moral og besluttsomhet kan japanerne ikke vinne uten kanoner, ammunisjon og skip. De kan ikke selv opprettholde sitt forsyningsvesen. Derfor er tiden så viktig for vår seier.

*

Nyheter från Storbritannia skriver om japansk psykologi:

"unge individer blir eiendommelig påvirket av at de er små av vekst. Japanerne er omgitt av høyere naboer og måtte finne et botemiddel for sin sårede selvaktelse. Resultatet ble den fantastiske teori om guddommelig herkomst. Derav kommer soldatenes ofte vanvittige kamp som ikke lenger kan kalles tapperhet. Guder kan ikke kapitulere for almindelige skrøpelige mennesker. Andre nasjoner og individer kan unngå nederlag ved et fornuftig kompromiss, men for japanerne må det være eit eller annet. Japaneren kan utholde smerte, tortur, tretthet, tørst og sultenhet med enestående standhaftighet. Men å forsøke å erobre verden og mislykkes. det er å bli til latter for verden. Da er døden å foretrekke. Tep-

det holder på å gå opp for det største skuespill av selvoppofrelse og meningsløs nedslaktning som verden noensinne har sett. Den japanske soldaten går opp, men den går ikke ned. Den kommer til å fortsette å stige til den formårkes. Alt eller intet.

*

UTENRIKSKRONIKK (AV John Sannes)

Russerne kjemper i utkanten av Berlin. Nettet snører seg sammen om de tyske tropper. Det sies at Hitler vil lede forsvaret i Berlin og hindre restene i å overgi seg. Men hva vil tyskerne gjøre i de lommer som står igjen? I Nederland vest for Zuidersjøen - den rikeste del av landet - når hunger, nød og kacs. Tyskerne handler i despirasjon og griper til massehennrettelser og oversvømmelser av landet. Fra Nederland kan tyskerne trekke seg nordover til Jylland og fortsette kampen der. Men den sterkeste forsvarsstilling har de i Norge. Her har de 200.000 mann, - 50.000 SS og 12-13 armedivisjoner. Man kan ikke stole på at de tyske soldater vil opphøre å adlyde ordre selv om Tyskland er slått. Norge blir dermed trukket inn i centrum av begivenhetene. Det diskuteres hva Sverige vil gjøre i denne situasjon. Det er innlysende at frigjøringen må foregå så raskt som mulig slik at Norge lider minst mulig tap av menneskeliv og økonomiske verdier. Svensk presse har hevdet at det er sannsynlig at tyskerne ikke vil fortsette kampen. Men, heter det, trussel om intervensjon fra Sveriges side vil hisse dem opp. Derfor må den svenske regjering ikke binde seg til noe standpunkt på forhånd. Fra norsk hold er det pekt på at hvis tyskerne har ryggen fri i øst, kan de yte langt kraftigere motstand mot en allierte invasjon. Intet vil derimot svekke de tyske soldaters kampvilje mere enn trusselen om at Sverige står klar til å gripe inn. Det er derfor nødvendig at Sverige treffer sine forberedelser.

San Fransisco-konferansen åpnes imorgen. Alle allierte unntatt Polen har sendt sine representanter; de fleste land har sendt sine utenriksministre. Møtet er beregnet å vare i 6 uker. De første dager vil gå med til nedsettelse av komiteer, forhandlingene tar neppe til før på mandag. Det har framkommet endel kritikk av Dumbarton Oaks forslaget. Særlig fra Latinamerika er det hevdet at stormaktene får for megen makt. D.O. var et kompromiss mellom de 3 store, og det er ikke sannsynlig at de vil gå opp den enighet de der oppnådde ved gjensidige innrømmelser. Sovjet krevet stemmer for Ukraina og hviterussland mot at Amerika skulle få 3 stemmer.

Storbritannia har aldri krevet mer enn 1 stemme. Storbritannia og Dominions er av de andre blitt betraktet som en enhet, men de hevder selv at de står helt fritt og kan stemme forskjellig, hvilket ofte var tilfelle i Folkeforbundet. De som kritiserer D.O. har fryktet for at en stormakt kan ta en annen makt under sin beskyttelse, men særlig har det vært kritisert at en stormakt kan hindre at det brukes makt mot den selv. Men tross all kritikk vil ingen ta ansvaret for å velte den nye organisasjon. Man er klar over at organisasjonen vil falle hvis det blir brudd mellom stormaktene, og at dens vesentlige betydning ligger i at den fungerer som maskineri for forhandlinger. Interessen for det økonomiske og sosialerådet er stigende. Man håper dette vil føre til funksjonelt samarbeide.

USA's, Storbritannias og Sovjets utenriksministre og en tid også den kinesiske utenriksminister har forhandlet i Washington. Forhandlingene gjaldt særlig det polske spørsmål. I Jalta kom man fram til et kompromiss: Lublinkomiteen skulle utvides og den nye regjering anerkjennes av alle stormaktene. I den nye regjering skulle opptas ansvarlige ledere for de gamle partier i Polen, og representanter for Mikolajczyk's forhandlingsvennlige fløy i London. Men i Polen har man protestert. Sovjet har også fortolket Jaltaoverenskomsten anderledes enn de andre. Polakker reiste til Moskva for å forhandle, og det har vært kritisert at trensktskomiteen ble holdt utenfor forhandlingene. Sovjet ønsket at Lublinkomiteen skulle være representert i San Fransisco, men USA og Storbritannia har ydet bestemt motstand mot dette. Enda er ikke noen ny regjering dannet. Man er ikke kommet til enighet, og forhandlingene vil fortsette på San Fransisco-konferansen som åpner uten polsk representasjon.

*

Amr.radio 25/4: San Fransisco er i sin fineste puss, alt er gjort i stand til en festlig mottagelse. Den offisielle åpning foregår om ettermiddagen ved at president Truman taler til delegatene fra kringkastingen i Washington. Alle de Forente Nasjoners flagg vaier på halv stang til minne om President Roosevelt. Amerikanerne er enige om at USA danne gangen må gå inn for fullt samarbeide. Men de er klar over at veien til varig fred er lang og steinet. Konferansens midlertidige president Stettinius vil åpne det første møte med en tale. Innbyderne til konferansen har vedtatt 3 tilleggsforslag fra Kina: 1. Alle tvistigheter skal bringes inn for internasjonalt domstol. 2. Revisjon og forbedring av internasjonal lov. 3. Verdensorganisasjon til fremme av samarbeide mellom landene. - Amerika vil støtte en anmodning fra Sovjet om 3 plasser i rådet for verdensorganisasjonen.

*

Melding fra London: En katolsk prest har klart å unnsnippe fra konsentrasjonsleiren i Dachau. Han forteller at av 3500 katolske prestes som ble internert i 1940, er 1300 døde av sult.

*

Norges-Nytt forteller: De tyske krigslokomotivene som det nå brukes endel av på norske baner, er fryktelige brenselslukere. Et av dem brukte for en tid siden 34 fanner ved på å tilbakelegge en strekning på ca 95 km med et 200 tonn tog og derpå returnere til utgangsstasjonen alene!

*

Den svensk-norske foreningen har under krigen gått framover med god fart. Særlig har ungdomsavdelingens virksomhet smlet stor interesse. Man har behandlet både internordiske problem og emner med mere utpreget norsk karakter. Foreningen har bidratt til å knytte svensk-norske forbindelser fastere.

*

New York Herald Tribune gjengir fra et hemmelig tysk aktstykke: "Det er hver offisers plikt å redde seg. Det er absolutt nødvendig for fedrelandets gjenoppbygning at offiserene reddes. Samtidig må man utse kompanisjefer som kan bli hos troppene og ofre seg, for moralens skyld.

Norges-Nytt melder: Johan Horgen har skrevet et nytt skuespill. Halvdan Christensen uttaler at det er skrevet spesielt for turneene til de norske politileirene, et foretrefelig stykke om ting som våre gutter kjenner godt til: "et handler om angivere og andre skumle personer som Quislingsregimet har i sin tjeneste. Vi kommer til å oppføre det i Norge når vi kommer tilbake, sier Halvdan Christensen.

*

En engelske lyrikeren Gathorn-Hardy har oversatt Nordahl Griegs krigsdikt til engelsk. Dessuten har han innledet samlingen med et essay om Nordahl Griegs diktning overhode, som røper inngående lesning og dypt slektskap. Her kommer han bl.a. inn på den vesentlige ting at Griegs krigsdikt var en fortsettelse av samme linje som ble trukket opp fra "Norge i våre hjerter": den offertrangen som kom til orde her, ville ikke vært så merkelig hos en yngre lyriker nå i krigens dager, bemerket han, et som er det påfallende er at Grieg kjente da trangen like sterkt 10 år før krigen. Grieg og Gathorn-Hardy arbeidet sammen på flere av oversettelsene.

*

En plan for norsk ruteflygning er nå under utarbeidelse og vil forelegges regjeringen med overslag over inntekter og utgifter. Det er meningen at de innenlandske flyrutene skal settes igang straks og knyttes til det utenlandske flyrutenettet bl.a. ved forbindelser til England, Sverige og Danmark. Norge er godt rustet med flymateriell med en rekke civile fly i drift og andre bestilt. Flyvere, mekanikere og annet personell håper en å kunne skaffe fra luftforsvaret. Da alle militære og civile tiltak under og etter frigjøringen i høy grad er avhengig av transporten og ne hurtig postforbinnelse, er det meningen av få igang flyruter så hurtig som overhode mulig.

*

Britiske vitenskapsmenn har klart å framstille et nytt liksom sikkert bygningmateriale av asken fra dampdrevne elektrisitetsverk. Dette materialet sies å bli sterkere med tiden, det påvirkes ikke av kulde eller varme, det kan tapetseres og males, sages i alle former, gir godt feste for spiker.

*